

STRUČNI ČLANAK

UDK: 662.1/.4
Primljeno: kolovoz 2019.

AVGUSTIN PAVIČIĆ*, MIRJANA KONDOR-LANGER**

Prekursori eksploziva (eksplozivi kućne izrade): propisi i nadzor

Sažetak

Za izazivanje kriznih ili izvanrednih situacija, odnosno počinjenje najtežih kaznenih djela, počinitelj često rabi eksplozivne tvari vojne ili gospodarske namjene. Za potrebe nezakonite proizvodnje eksplozivnih naprava (eksploziva kućne izrade) sve se više rabe različite kemikalije, koje su u uporabi u različitim industrijskim granama; ali i kemikalije koje gotovo svakodnevno koriste građani (pojedinci). Kemikalije od kojih se nezakonito proizvode eksplozivi (eksplozivi kućne izrade) nazivaju se prekursori eksploziva, a veliki broj takvih kemikalija može se nabaviti u slobodnoj prodaji. Zbog velike sigurnosne ugroze koja je posljedica nezakonite proizvodnje eksplozivnih tvari, korištenjem različitih kemikalija, odnosno prekursora eksploziva, Europski parlament i Vijeće 15. siječnja 2013. godine donijeli su Uredbu (EU) br. 98/2013 od 15. siječnja 2013. o stavljanju na tržište i uporabu prekursora eksploziva (SL L 39, 9. 2. 2013.) kojom se uspostavljaju pravila o stavljanju na tržište i uporabu prekursora eksploziva. Vezano uz navedenu Uredbu, u Republici je Hrvatskoj 2016. godine donesen Zakon o njezinoj provedbi. Zbog vrlo široke legitimne primjene različitih eksplozivnih tvari, a posebno prekursora eksploziva te zbog brzog razvoja u zlouporabi tih tvari, potrebno je konstantno ulaganje napora za poboljšavanje sustava nadziranja proizvodnje, prometa i uporabe eksplozivnih tvari i prekursora eksploziva. Jedini način otežavanja, odnosno svođenja na najmanju moguću mjeru mogućnosti nezakonite proizvodnje eksploziva, stalni je nadzor nad tvarima od kojih se takvi eksplozivi proizvode.

Ključne riječi: prekursori eksploziva, Uredba (EU) br. 98/2013, legitimni procesi, nadzor.

* Avgustin Pavičić, Ravnateljstvo Civilne zaštite, MUP RH, Hrvatska.

** dr. sc. Mirjana Kondor-Langer, Visoka policijska škola Zagreb, MUP RH, Hrvatska.

1. UVOD

Pojave koje mogu masovno ugroziti živote, zdravlje ljudi, životinja, materijalna dobra i okoliš, podrazumijevaju krizne ili izvanredne situacije, a one mogu biti izazvane djelovanjem prirode ili čovjeka (Božić, Lukić, Petrović, 2014). Za izazivanje kriznih ili izvanrednih situacija, odnosno počinjenje najtežih kaznenih djela, počinitelj često rabi eksplozivne tvari vojne ili gospodarske namjene.

U članku 3. stavku 9. Zakona o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja (NN 70/17.), definirano je što su eksplozivne tvari, a one su eksplozivi, sredstva za iniciranje eksplozivnih tvari, pirotehnička sredstva, baruti, streljivo i proizvodi punjeni eksplozivnim tvarima; a u preporuci Ujedinjenih naroda za prijevoz opasnih tvari uvršteni su u klasu 1 opasnih tvari.

Eksplozivi su tehnički proizvodi sastavljeni isključivo ili pretežito od eksplozivnih tvari, tj. spojeva ili smjese koje mogu kemijskom reakcijom vrlo brzo razviti velike količine energije u obliku topline ili mehaničkog rada. Eksplozivi su, dakle, i kemijski spojevi ili smjese koje pod djelovanjem vanjskog impulsa (mehanički impuls, toplinski impuls ili njihova kombinacija) u djeliću vremena (oko 0,002 sekunde) prelaze u plinovito stanje (razvijaju se velike količine plinova koji naglo povećavaju svoj obujam). Pritom se razvija visoki tlak (do 20.000 Mpa) i toplina (do oko 6.000 °C) koji kao takvi snažno razaraju okolinu eksploziva (Pavelić 2010;73).

Pod zajedničkim pojmom eksploziva podrazumijevaju se: (1) gospodarski eksplozivi, (2) sredstva za iniciranje eksplozivnih tvari, (3) pirotehnička sredstva, (4) streljivo, (5) baruti, (6) proizvodi punjeni eksplozivnim tvarima i (7) sirovine eksplozivnih svojstava koje služe za proizvodnju eksplozivnih tvari (Božić, 2001, prema Božić, Lukić, Petrović, 2014, 50).

U različitim kriminalnim aktivnostima, primjerice slučajevi počinjenja teških kaznenih djela, teroristički napadi, često se rabe eksplozivne tvari vojne ili gospodarske namjene. Ipak, većina eksplozivnih naprava koje koriste teroristi, a sve više i "obični" kriminalci, improvizirane su naprave kućne izrade¹. Tako Petrović (2008), kako je navedeno u radu Božić, Lukić, Petrović (2014, 49), navodi da su eksplozivne naprave bez obzira na način izrade vrlo učinkovito oružje koje često rabe teroristi, pobunjenici i kriminalci.

Zajednička značajka svih eksplozivnih naprava, bez obzira na porijeklo i način izrade, njihova je sposobnost da prilikom eksplozije razvijaju vrlo visoke temperature i veliki volumen plinova, čiji visoki tlak djeluje razorno na širem prostoru eksplozije, u vrlo kratkom vremenu (Božić, Lukić, Petrović, 2014,49).

Za potrebe izrade takvih naprava rabe se eksplozivne tvari vojne i gospodarske namjene te njihovi dijelovi. Izrađuju se od različitih materijala, s raznim vrstama upaljača, a pri tome se rabe dostupni vojni i gospodarski eksplozivi te različite kemikalije od kojih se mogu izraditi eksplozivne naprave velike razorne moći. Međutim, za potrebe nezakonite proizvodnje eksplozivnih naprava (eksploziva kućne izrade), sve više se rabe različite kemikalije, koje su u uporabi u različitim industrijskim granama, ali i kemikalije koje gotovo svakodnevno koriste građani (pojedinci).

¹ Teroristički napad u Madridu 2004., Londonu 2005., Parizu 2015., Bruxellesu 2016.

2. ŠTO SU PREKURSORI EKSPLOZIVA?

Prekursori eksploziva (eng. *Precursor* = prethodnik) jesu kemikalije, odnosno tvari i smjese koje se rabe u legalnim procesima; međutim mogu se zloupotrijebiti za nezakonitu proizvodnju eksploziva.

U današnjem modernom društvu postoje brojne različite vrste kemikalija koje se na dnevnoj osnovi rabe u mnoštvu industrijskih procesa, profesionalnih funkcija; kao i u velikom i raznolikom potrošačkom sektoru. Kemikalije se rabe kao poluproizvodi u proizvodnji drugih kemikalija, kao otapala za otapanje materijala, za proizvodnju proizvoda kao što je boja, kao prehrambeni sastojci i u konačnim proizvodima kao što su otopine za čišćenje. Velikom većinom tih kemikalija trguje se unutar poslovnog sektora u zakonite svrhe. Međutim, neke se kemikalije mogu zloupotrijebiti za nezakonitu proizvodnju "eksploziva kućne izrade odnosno improviziranih eksploziva". Teroristi i drugi kriminalci rijetko imaju mogućnost ili znanje za proizvodnju sastojaka prekursora koji su nužni za kućnu izradu eksploziva, pa se umjesto toga oslanjaju na njihovu kupovinu na otvorenom tržištu ili preusmjeravanje iz zakonite uporabe. Kriminalci ne moraju nužno kupovati velike količine tih tvari. Razmjerno male količine mogu biti dovoljne za proizvodnju znatne količine eksploziva, uz prilično lako dostupno znanje i opremu².

Takve kemikalije od kojih se nezakonito proizvode eksplozivi (eksplozivi kućne izrade) nazivaju se prekursori eksploziva, a veliki broj takvih kemikalija može se nabaviti u slobodnoj prodaji.

Kako se izbor tvari koje se rabe za nezakonitu proizvodnju eksploziva brzo mijenja, popis tvari koje pripadaju u prekursore eksploziva nije konačan, odnosno, on će se mijenjati te će sve veći broj tvari ulaziti u sustav nadzora.

3. POJEDINI PROPISI VEZANI UZ PREKURSORE EKSPLOZIVA

Zbog velike sigurnosne ugroze koja je posljedica nezakonite proizvodnje eksplozivnih tvari, uporabom različitih kemikalija, odnosno prekursora eksploziva, Uredba (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2013. o stavljanju na tržište i uporabu prekursora eksploziva (SL L 39, 9. 2. 2013., u daljnjem tekstu: Uredba (EU) br. 98/2013), uspostavlja pravila o stavljanju na tržište i uporabu prekursora eksploziva, koja su sve zemlje članice dužne prenijeti u nacionalna zakonodavstva.

Propisanim pravilima inzistira se na uspostavi usklađenih propisa kod stavljanja na tržište i uporabu tvari i smjesa koje bi se mogle zloupotrijebiti za nezakonitu proizvodnju eksploziva. Cilj je propisa ograničavanje dostupnosti određenih tvari pojedincima, osiguravanje obaveznog prijavljivanja sumnjivih transakcija u lancu nabave tih tvari, te uspostava učinkovitog sustava razmjene informacija između zemalja članica o sumnjivim transakcijama prekursora eksploziva. Tako je u članku 1. Uredbe (EU) br. 98/2013 propisano uspostavljanje usklađenih prava o stavljanju na raspolaganje, uvođenju, posjedovanju i uporabu tvari i smjesa koje bi se mogle zloupotrijebiti za nezakonitu proizvodnju eksploziva, s ciljem ogra-

² dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Zakoni,%20pravilnici,%20direktive%20i%20uredbe/guidelines_on_the_marketing_and_use_of_explosives_precursors_en.pdf, - 9. 8. 2019., str. 1.

ničavanja njihove dostupnosti javnosti i osiguravajući odgovarajuće prijavljivanje sumnjivih transakcija u lancu nabave. Uredba (EU) br. 98/2013 sadržava Prilog I. u kojem su propisane pojedine tvari i granične vrijednosti koncentracija iznad kojih se one ne smiju davati na raspolaganje pojedincima, bilo same po sebi, bilo da su u većim koncentracijama od propisanih sadržane u smjesama ili tvarima. Osim Priloga I. u Prilogu II. Uredbe (EU) br. 98/2013 propisane su tvari za koje se prijavljuju sumnjive transakcije bilo da su te tvari pronađene same po sebi, u smjesama ili u tvarima (heksamin, sumporna kiselina, aceton, kalijev nitrat, natrijev nitrat, kalcijev nitrat, kalcijev amonijev nitrat u koncentraciji 16 % masenog udjela dušika u odnosu na amonijev nitrat ili većoj).

Tako je u Uredbi (EU) br. 98/2013 propisano da su za potrebe registracije u skladu s člankom 4. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 98/2013, gospodarski subjekti dužni voditi evidenciju koja sadrži najmanje sljedeće informacije:

- (a) ime, adresu i, prema potrebi, identifikacijski broj pojedinca ili tip i broj njegova identifikacijskog dokumenta;
- (b) naziv tvari ili smjese, uključujući njihovu koncentraciju;
- (c) količinu tvari ili smjese;
- (d) namjeravanu uporabu tvari ili smjese kako ju je prijavio pojedinac;
- (e) datum i mjesto transakcije;
- (f) potpis pojedinca.

Evidencija se čuva pet godina od datuma transakcije. Tijekom tog vremena evidencija mora biti raspoloživa za inspekciju na zahtjev nadležnih tijela.

Svi gospodarski subjekti, uključujući trgovce na malo, koji javnosti stavljaju na raspolaganje tvari ograničene Uredbom (EU) br. 98/2013, osiguravaju da na pakiranju bude navedeno da je nabava, posjedovanje ili uporaba te tvari ili smjese od strane javnosti podložna ograničenju.

Sumnjive transakcije koje uključuju tvari s popisa u priložima Uredbe (EU) br. 98/2013, ili uključuju smjese ili tvari koje ih sadržavaju, prijavljuju se u skladu s člankom 9. Uredbe (EU) br. 98/2013 nacionalnoj kontakt-točki države članice.³

Europska komisija i Stalni odbor za prekursore donijeli su Smjernice o Uredbi (EU) br. 98/2013⁴ koje obuhvaćaju informacije kako prepoznati i prijaviti sumnjive transakcije, posebno što se tiče koncentracija i/ili količina tvari s popisa u Prilogu II. ispod za koje uobičajeno nisu potrebne mjere, informacije kako prepoznati i prijaviti značajan nestanak i krađe i ostale informacije koje mogu biti korisne⁵.

S obzirom na to da smo svakodnevni svjedoci različitih promjena, napredaka, osuvremenjivanja u različitim životnim područjima, tehnologijama – sve veća domišljatost ljudi pogotovo terorista i kriminalaca u tome smislu, te izbor tvari koje se rabe za nezakonitu pro-

³ dostupno na: <https://zdravlje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1297/sanitarna-inspekcija/kemikalije-i-biocidni-pripravci-1357/prekursori-eksploziva/2598>, - 9. 8. 2019.

⁴ dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Zakoni,%20pravilnici,%20direktive%20i%20uredbe/guidelines_on_the_marketing_and_use_of_explosives_precursors_en.pdf, - 9. 8. 2019.

⁵ dostupno na: <https://zdravlje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1297/sanitarna-inspekcija/kemikalije-i-biocidni-pripravci-1357/prekursori-eksploziva/2598>, - 9. 8. 2019.

izvodnju eksploziva – brzo se mijenja. Tako Uredba (EU) br. 98/2013 propisuje mogućnost dodavanja novih tvari u njezin predviđeni režim (Preambula (26), Uredba (EU) br. 98/2013).

Stoga, se uz Uredbu (EU) br. 98/2013 veže i Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/14 od 30. studenog 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvrštenja aluminijeva praha na popis prekursora eksploziva u Prilogu II. (SL L 34, 9. 2. 2017.), Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/215 od 30. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvrštenja magnezijeva nitrata heksahidrata na popis prekursora eksploziva u Prilogu II. (SL L 34, 9. 2. 2017.) i Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/216 od 30. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvrštenja magnezijeva praha na popis prekursora eksploziva u Prilogu II. (SL L 34, 9. 2. 2017.). Dakle s ove tri naprijed navedene Uredbe u Prilog II. na popis prekursora eksploziva dodane su tvari: aluminijev prah, magnezijev nitrat heksahidrat i magnezijev prah a čije se sumnjive transakcije prijavljuju.

Jedna od potreba koja se pojavila ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju bila je i potreba usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s njezinom pravnom stečevinom. Stoga je, vezano uz Uredbu (EU) br. 98/2013 u Republici Hrvatskoj 2016. godine, donesen Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 98/2013 (NN 41/2016., u daljnjem tekstu: Zakon). Zakonom su uređena nadležna tijela, obveze nadležnih tijela i postupci za provedbu Uredbe (EU) br. 98/2013 (čl. 1. Zakona). Nadalje, Zakonom je propisano da se određeni prekursori mogu staviti na raspolaganje pojedincima, uvoditi, posjedovati ili rabiti, ako gospodarski subjekti koji ih stavljaju na raspolaganje registriraju svaku transakciju u skladu s detaljnim postupcima utvrđenim u članku 8. Uredbe. Registracija transakcija odnosi se na sljedeće prekursora:

- a) vodikov peroksid (CAS br. 7722-84-1) u koncentracijama većim od granične vrijednosti iz Priloga I., ali manjim od 35 % m/m;
- b) nitrometan (CAS br. 75-52-5) u koncentracijama većim od granične vrijednosti iz Priloga I., ali manjim od 40 % m/m;
- c) dušična kiselina (CAS br. 7697-37-2) u koncentracijama većim od granične vrijednosti iz Priloga I., ali manjim od 10 % m/m.⁶

Zakonom je propisano kako je nacionalna kontaktna točka za prijavu sumnjivih transakcija ili značajnih nestanaka ili krađa tvari ili smjesa ili tvari koje ih sadrže, Ministarstvo unutarnjih poslova. Nacionalna točka za kontakt prikuplja i prosljeđuje Europskoj komisiji i nacionalnim točkama za kontakt država članica Europske unije podatke o sumnjivim transakcijama ili značajnim nestancima ili krađama tvari ili smjesa ili tvari koje ih sadrže. Nacionalna točka za kontakt vodi evidenciju o prijavljenim sumnjivim transakcijama, značajnim nestancima ili krađama. Podaci za kontakt dostupni su na službenim mrežnim stranicama Ministarstva unutarnjih poslova (čl. 6. Zakona).

⁶ dostupno na: <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/najcesca-pitanja-219/ostala-pitanja/koji-se-prekursori-eksploziva-mogu-staviti-na-raspolaganje/283399>, - 9. 8. 2019.

4. NADZOR LEGITIMNIH PROCESA

Kemikalije koje su na popisu ograničenih prekursora eksploziva i prekursora eksploziva koje je potrebno prijaviti imaju vrlo veliku primjenu u različitim gospodarskim procesima kao što su: proizvodnja lijekova, eksploziva, sredstava za čišćenje, stakla, gnojiva, herbicida, uporaba kod obrade metala, u poljoprivredi, itd. Zbog vrlo široke legitimne primjene različitih eksplozivnih tvari, a posebno prekursora eksploziva te zbog brzog razvoja u zlouporabi tih tvari, potrebno je konstantno ulaganje napora za poboljšavanje sustava nadziranja proizvodnje, prometa i uporabe eksplozivnih tvari i prekursora eksploziva.

Jedini način otežavanja, odnosno svođenja na najmanju moguću mjeru mogućnosti nezakonite proizvodnje eksploziva, stalni je nadzor nad tvarima od kojih se takvi eksplozivi proizvode.

Za potrebe nadzora nužno je razviti takav sustav koji će omogućiti nadzor nad određenom tvari od trenutka proizvodnje ili uvoza do trenutka izvoza ili uporabe ili uništenja (nestanka) te tvari. Jedan od važnih uvjeta za provediv sustav nadzora jest propisivanje ograničenja vezano za mogućnosti nabave određenih tvari.

Nadzor legalnih procesa u kojima se rabe prekursori eksploziva, ključni je "alat" u sprječavanju nelegalne proizvodnje eksploziva.

Stroga kontrola legalnih procesa, odnosno strogi nadzor nad kemikalijama (prekursorima eksploziva) od trenutka proizvodnje ili uvoza do trenutka nestanka (uporabe ili uništavanja) jedan je od mehanizama u sprječavanju terorističkih napada i počinjenja teških kaznenih djela.

Sustav kontrole mora biti ustrojen na način da osigurava pravovremenu informaciju o statusu svake pojedine kemikalije koja pripada u prekursore eksploziva, odnosno u svakom trenutku mora postojati način kojim se može pouzdano utvrditi količina, mjesto i osoba kod koje se nalazi određena kemikalija.

Učinkoviti sustav kontrole moguće je uspostaviti samo ako su jasno propisane obaveze svih sudioniku u legitimnim procesima vezanim za prekursore eksploziva te ako su ustrojene stručne službe koje će nadzirati provođenje propisanih obaveza za sve sudionike procesa.

Budući da je primjena prekursora eksploziva vrlo široka, odgovornost za nadzor nad procesima u kojima se oni legitimno rabe mora biti podijeljena na više državnih tijela, ovisno o nadležnosti nad određenim kemikalijama, odnosno nad procesima u proizvodnji, uvozu, prometu ili uporabi.

Uloga je Ministarstva unutarnjih poslova, u sustavu nadzora nad prekursorima eksploziva u obavezama određenim za nacionalnu kontaktnu točku te u drugim poslovima u nadležnosti Ministarstva, kao što su zaprimanje i obrada informacija o sumnjivim radnjama vezanim za prekursore eksploziva, razmjena informacija s drugim nadležnim državnim tijelima te razmjena informacija s nacionalnim kontaktnim točkama drugih zemalja članica te drugih nadležnih službi zemalja koje nisu članice Europske unije.

5. ZAKLJUČAK

Za nelegalnu proizvodnju eksplozivnih naprava rabe se eksplozivne tvari gospodarske i vojne namjene te njihovi dijelovi, međutim, sve veće količine eksplozivnih naprava koje koriste kriminalci i teroristi izrađuju se od sredstava koja se nalaze u slobodnoj prodaji, gdje najznačajnije mjesto zauzimaju prekursori eksploziva.

Stoga, kako bi se spriječila nezakonita proizvodnja eksploziva, 15. siječnja 2013. godine Europski parlament i Vijeće donijeli su Uredbu (EU) br. 98/2013 o stavljanju na tržište i uporabu prekursora eksploziva kojom se široj javnosti ograničava stavljanje na tržište, uvođenje, posjedovanje i uporaba određenih prekursora eksploziva te se utvrđuju pravila za prijavljivanje sumnjivih transakcija⁷.

S obzirom na to da smo svakodnevno svjedoci različitih promjena, napredaka, osuvremenjivanja u različitim životnim područjima, tehnologijama – sve veća domišljatost ljudi, pogotovo terorista i kriminalaca u tom smislu te izbor tvari koje se rabe za nezakonitu proizvodnju eksploziva – brzo se mijenja. Tako Uredba (EU) br. 98/2013 propisuje mogućnost dodavanja novih tvari u svoj predviđeni režim. (Preambula (26), Uredba (EU) br. 98/2013) Tako se uz Uredbu (EU) br. 98/2013 vežu još tri Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća i to: Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/14, Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/215 i Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/216. Navedenim Uredbama na popis prekursora eksploziva uvrštavaju se i aluminijev prah, magnezijev nitrat heksahidrat i magnezijev prah.

Vežano za Uredbu (EU) br. 98/2013, u Republici je Hrvatskoj 2016. godine donesen Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 98/2013 kojim su uređena nadležna tijela, obveze nadležnih tijela i postupci za provedbu Uredbe (EU) br. 98/2013 (čl. 1. Zakona). Nadalje propisano je da se određeni prekursori mogu staviti na raspolaganje pojedincima, uvesti, posjedovati ili koristiti, ako gospodarski subjekti koji ih stavljaju na raspolaganje registriraju svaku transakciju u skladu s detaljnim postupcima utvrđenim u članku 8. Uredbe.

Važno je spomenuti kako brzina prepoznavanja opasnosti i poduzimanje potrebnih radnji u sprječavanju uporabe prekursora eksploziva za nelegalnu proizvodnju eksplozivnih naprava (kućna izrada eksploziva), drastično smanjuje moguće posljedice ugroze.

Pravovremeno prepoznavanje opasnosti i sprječavanje ugroza različitim eksplozivnim napravama koje se izrađuju od prekursora eksploziva, moguće je samo ako se strogo kontroliraju legitimni procesi u kojima se te kemikalije rabe, jer je jedino strogom kontrolom procesa moguće na vrijeme prepoznati sumnjivu transakciju i poduzeti potrebne radnje u sprječavanju nabave kemikalija, odnosno nelegalne proizvodnje eksploziva, koji se izrađuju od prekursora eksploziva.

Abstract

Avgustin Pavičić, Mirjana Kondor-Langer

Explosives Precursors (Home – Made Explosives): Regulations and Supervision

To cause crisis or emergency situations, or to commit the most serious crimes, the perpetrator often uses explosive substances of military or economic use. Various chemicals which are in use in various industries and also chemicals that are used almost daily by citizens (individuals) are increasingly used

⁷ dostupno na: edoc.sabor.hr/DocumentView.aspx?entid=2013606, - 12. 8. 2019., str. 1. i 2.

for the purposes of the illicit manufacture of explosive devices (home-made explosives). Chemicals used to make explosives (home-made explosives) are called explosives precursors, and a large number of such chemicals are commercially available. Due to the high-security risk resulting from the illicit manufacture of explosives by the use of various chemicals, i.e. precursors of explosives the European Parliament and the Council 15 January 2013 brought Regulation (EU) No 98/2013 on the marketing and use of explosives precursors (OJ L 39, 9.2.2013). Regulation (EU) No 98/2013 establish rules for the market placing and use of explosives precursors. In connection with the aforementioned Regulation, in 2016, the Law on its implementation was adopted in the Republic of Croatia. Due to the extensive legitimate use of various explosives, especially explosives precursors, and the rapid development in the misuse of these substances, constant efforts are needed to improve the control system for the production, traffic and use of explosive substances and explosives precursors. The only way to make it difficult, or to minimise the possibility of illicit production of explosives, is to monitor the substances from which such explosives are produced constantly.

Keywords: explosives precursors, Regulation (EU) No 98/2013, legitimate processes, supervision.

LITERATURA

1. Božić, B. (2001). *Minerski priručnik*. Zagreb: vlastita naklada.
2. Božić B., Lukić I., Petrović, N. (2014). *Eksplozivi u terorističkim napadima*. Dani kriznog upravljanja, 7. međunarodna znanstveno-stručna konferencija "Dani kriznog upravljanja", Zbornik radova, 49-65.
3. Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/14 od 30. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvrštenja aluminijeva praha na popis prekursora eksploziva u Prilogu II. (SL L 34, 9. 2. 2017.).
4. Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/215 od 30. studenog 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvrštenja magnezijevog nitrata heksahidrata na popis prekursora eksploziva u Prilogu II. (SL L 34, 9. 2. 2017.).
5. Delegirana Uredba Komisije (EU) 2017/216 od 30. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvrštenja magnezijeva praha na popis prekursora eksploziva u Prilogu II. (SL L 34, 9. 2. 2017.).
6. Pavelić, Đ. (2010). *Sigurna primjena eksploziva*. Sigurnost, 52 (1), 73-76.
7. Petrović, M. (2008). *Eksplzivne naprave prijete*. Hrvatski vojnik, god. V., br. 172., 20.
8. Smjernice o Uredbi (EU) br. 98/2013, https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Zakoni,%20pravilnici,%20direktive%20i%20uredbe/guidelines_on_the_marketing_and_use_of_explosives_precursors_en.pdf, - 09.08.2019.
9. Uredba (EU) br. 98/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2013. o stavljanju na tržište i uporabi prekursora eksploziva (SL L 39, 9. 2. 2013.).
10. Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja (NN 70/17.).
11. Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 98/2013., NN 41/2016.
12. https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Zakoni,%20pravilnici,%20direktive%20i%20uredbe/guidelines_on_the_marketing_and_use_of_explosives_precursors_en.pdf, - 09.08.2019.
13. <https://zdravlje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1297/sanitarna-inspekcija/kemikalije-i-bi-ocidni-pripravci-1357/prekursori-eksploziva/2598>, - 09.08.2019.
14. <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/najcesca-pitanja-219/ostala-pitanja/koji-se-prekursori-eksploziva-mogu-staviti-na-raspolaganje/283399>, - 09.08.2019.
15. edoc.sabor.hr/DocumentView.aspx?entid=2013606, - 12.08.2019.